

گسترش شهروندی زنان و نظام آموزش عالی*

خدیجه کشاورز**، شقایق یوسفی مقدم***

چکیده

مشارکت همه مردم در فرایند توسعه و برابری جنسیتی در دسترسی به فرصت‌های آموزشی، اشتغال و کسب درآمد برای رشد و ارتقای دموکراسی ضروری است. حقوق شهروندی ایجاد می‌کند که افراد به امکاناتی که برای قدرت‌یابی آنان ضروری است دسترسی داشته باشند. بدون آموزش، افراد به عنوان شهروندان جامعه، نه می‌توانند ظرفیت‌های بالقوه خود را تحقق بخشند و نه می‌توانند در جامعه مشارکت کنند. چنان که بسیاری از اندیشمندان حوزه شهروندی تأکید دارند، در شرایطی که زنان از بسیاری از حقوق بنیادی خود محروم‌اند، نمی‌توان از شهروندی کامل آنان سخن گفت. این مقاله بر آن است تا با تکیه بر داده‌های یک مطالعه کیفی درباره وضعیت دختران دانشجو در دانشگاه‌های کشور این پرسش مهم را پیش کشد که آیا به رغم غیبت آموزش شهروندی در آموزش عمومی و عالی و آگاهی پایین دانشجویان نسبت به شهروندی، صرف دستیابی به آموزش عالی توانسته است به بسط حقوق شهروندی در کشور کمک کند یا نه. در این مقاله، ضمن مروری بر ملاحظات نظری درباره بسط مفهوم شهروندی به مفهوم حق به شهر و نیز تأکید بر نسبت شهروندی و جنسیت، یافته‌های حاصل از مصاحبه متمرکز گروهی با دختران دانشجوی چهار دانشگاه کشور به دو دسته موانع و فرصت‌های تجربه شهروندی در نهاد دانشگاه تقسیم می‌شود. چشم‌انداز بسته کار و تفکیک جنسیتی را می‌توان به عنوان موانع گسترش شهروندی زنان در فضای دانشگاه و عام‌گرایی و دستاوردهایی همچون احساس استقلال و توانمندی را به مثابه فرصت‌های تجربه شهروندی مطرح کرد.

کلیدواژه‌ها

حقوق شهروندی، آموزش دانشگاهی، آموزش دختران، تفکیک جنسیتی، عام‌گرایی

* یافته‌های مورد اشاره برگرفته از پژوهشی با عنوان «مسئله‌یابی دختران دانشجو در دانشگاه‌های کشور» است که به سفارش پژوهشکده مطالعات فرهنگی - اجتماعی وزارت علوم در دانشگاه‌های مازندران، اراک، بوعلی‌سینای همدان و سیستان و بلوچستان انجام شده است. همین‌جا از حمایت پژوهشکده قدرانی می‌شود.
** نویسنده مسئول، دکتری جامعه‌شناسی
*** کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی
Khadijehkeshavarz73@gmail.com
Shaghayegh.y.m@gmail.com

Diffusion of women citizenship in higher education system

Khadijeh Keshavarz
Shaghayegh Yousefi Moghadam

Abstract

Participation of all in the development process and gender equality in access to educational opportunities, employment and earning income is essential for growth and promotion of democracy. Citizenship rights require individuals' access to facilities, which are necessary for their empowerment. Without education, individuals as citizens cannot realize their potentials or participate in the activities of the society. As many thinkers of citizenship emphasize, given that women are deprived from most of their basic rights, it's impossible to discuss their full citizenship.

This paper based on the data from a qualitative study on the status of female students in the universities of the country, puts forward an important question; " whether in spite of absence of citizenship education in higher and general education and the low level awareness among students regarding citizenship, access to higher education has led to diffusion of the rights of citizenship in the country?". In this article, in

addition to reviewing the theoretical debates regarding the extension of citizenship concept to the right to the city, as well as the emphasis on the relation between citizenship and gender, the findings of focused group discussions with female students in four universities of the country are presented. Research findings are grouped in two categories of obstacles and opportunities of citizenship's experiences at the university. The limited vision of work and gender segregation can be considered as barriers to diffusion of women's citizenship in the university spaces. Universalism and achievements such as sense of independence and empowerment have been mentioned as opportunities of citizenship experiences.

Keywords: Citizenship Rights, University Education, Girls' Education, Gender Segregation, Universalism

